

10th SEMINAR ON RESTORATION AND CONSERVATION OF MASONRY STRUCTURES

ABSTRACT

Seminar on Restoration and Conservation of Masonry Structures 10, held on 20 - 21 November 2018 in Istanbul. The seminar was carried out for the first time on international level with 16 presentations (including presentations of experts from Italy, Montenegro and Iran) in 4 sessions with an audience of more than a thousand people in total that include academicians, professionals, students, representatives of governmental and non-governmental organizations and citizens. During the seminar, an exhibition of stone carvings and applied trainings of KUDEB Stonemasonry Training Workshop students was held in the foyer of the event hall.

Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri 10*

 KADİR EKİNCİ*

► Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri'nin onuncusu, 20-21 Kasım 2018 tarihlerinde, 16 farklı başlıkta, 24 uzman ve bini aşkın dinleyicinin katılımıyla dört oturumda gerçekleştirilmiştir. 2010 yılından bu yana düzenlenen etkinlik, bu yıl ilk kez yurtdışından gelen konuşmacılara da ev sahipliği yapmıştır.

Açılış konuşmalarının ardından, seminerin ilk gününde iki oturumda sekiz bildiri sunulmuştur. Seminerin ilk oturumunun başkanlığını üstlenen Karadağ Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ilija Lalošević, öncelikle konuşmacıları ve konularını tanıtmıştır. "Göbeklitepe'de Yürütülen Koruma Çalışmaları" başlıklı ilk sunum, iki bölümde gerçekleştirilmiştir. İlk

Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri'nin onuncusu, 20-21 Kasım 2018 tarihlerinde, 16 farklı başlıkta, 24 uzman ve bini aşkın dinleyicinin katılımıyla dört oturumda gerçekleştirilmiştir.

bölümde Şanlıurfa Müzesi Müdürü Celal Uludağ, Bahreyn'in başkenti Manama'da düzenlenen UNESCO Dünya Miras Komitesi 42. toplantısında Dünya Mirası Listesi'ne giren Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ve bu alanda gerçekleştirilen kazı çalışmalarının tarihi hakkında bilgiler

vermiş, Göbeklitepe'de kullanılan araştırma, belgeleme ve koruma yöntemlerine değinmiştir. Sunumun ikinci bölümünde, Gaziantep Rölöve ve Anıtlar Müdürü Mustafa Ayar, Göbeklitepe'de 2016 - 2018 yılları arasında inşa edilen koruma çatılarının yapım aşamalarını anlatmıştır.

Bu oturumun ikinci konuşmacısı olan Antalya Rölöve ve Anıtlar Müdürü Handan Kısır, "Antik Aspendos Kenti Tiyatrosu Restorasyonu" başlıklı sunumunda; antik kentin tarihini kısaca anlattıktan sonra, disiplinlerarası bir ekip çalışmasıyla gerçekleştirilen Aspendos Tiyatrosu restorasyon çalışmasının ayrıntılarını paylaşmış; 2015 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne kabul edilen tiyatronun kalıcı listede yer alması için Kültür ve Turizm Bakanlığının çalışmalarının devam ettiğini belirtmiştir.

Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri 10 açılış konuşmaları

* Y. Mimar Kadir EKİNCİ, İBB KUDEB Taş Atölyesi Koordinatörü, e-posta: kadir.ekinci@ibb.gov.tr.

Soldan sağa: Prof. Dr. Ilija Lalošević, Celal Uludağ, Handan Kısır, Dr. Monica Morbidelli, Dr. Francesca Brancaccio, Ugo Carughi

Sanliurfa Müzesi Müdürü Celal Uludağ

Gaziantep Rölöve ve Anıtlar Müdürü Mustafa Ayar

Oturumun üçüncü ve dördüncü sunumlarını yapan İtalyan uzmanlarından önce, İtalyan Kültürel Miras ve Etkinlikleri Bakanlığını temsilen Türkiye’de bulunan Dr. Monica Morbidelli, İtalyan Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığı adına İstanbul Büyükşehir Belediyesine teşekkürlerini sunmuş, Türkiye ve İtalya arasında kültür varlıklarının korunması alanındaki işbirliğinin artarak devam etmesi hususunda dileklerde bulunmuştur.

Bu konuşmanın ardından, oturum Dr. Francesca Brancaccio’nun “*Flavius Amfitiyatrosu (Kolezyum, Roma) Örneğinde Kültürel Mirasın Korunması ve Geleceğe Aktarımı*” başlıklı sunumuyla devam etmiştir. Dr. Brancaccio, Roma’da bulunan

Kolezyum’un kuzey ve güney cephehelerinin restorasyon projelerinin ana hatlarından söz etmiş ve anıtın korunması için geliştirilen metodolojileri açıklamıştır. Brancaccio, yapıların yüzeylerinde oluşan patinanın koruyucu bir etkisi olduğunu sunumunda özellikle vurgulayarak, patina katmanının da en iyi şekilde korunmaya çalışıldığını belirtmiştir. Brancaccio, uygulama yöntemlerinin yanı sıra, kültür varlıklarının belgelenmesinde GIS (Coğrafi Bilgi Sistemi) tabanlı bilgisayar programlarının kullanımından ve sağladığı avantajlardan da bahsetmiştir. Oturumun son sunumunda, DoCoMoMo İtalya başkanı Ugo Carughi “*Napoli Tarihi Kent Merkezindeki Metro İstasyonları*” başlıklı bildirisini katılımcılarla pay-

laşmıştır. Sunumun ilk bölümünde Napoli kentinin tarihi merkezi ve metro hattının güzergâhıyla ilgili bilgiler veren Carughi, yapılan çalışmaları iki istasyon üzerinden örnekleyerek aktarmıştır. Çalışmalarda koruma kurulu adına görev alan Ugo Carughi, metronun tasarım ve inşaa süreçlerindeki gelişmelere, arkeolojik kazılara, elde edilen buluntulara ve bu buluntular doğrultusunda yapılan değişikliklere de bu iki istasyon özelinde değinmiştir.

Seminerin ikinci oturumunun başkanlığını Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden Prof. Dr. Nur Urfaloğlu yapmıştır. Oturum her biri ikişer sunumdan oluşan iki bölümde gerçekleşmiştir. İlk bölümdeki sunumları İstanbul

Antalya Rölöve ve Anıtlar Müdürü Handan Kısır

Dr. Monica Morbidelli

Dr. Francesca Brancaccio

Rölöve ve Anıtlar Müdürü Dr. Olcay Aydemir ve Müdür Yardımcısı Y. Mimar Nevhiz Koyukan yapmıştır. Dr. Olcay Aydemir “İstanbul Rölöve Anıtlar Müdürlüğünce Yürütülen Restorasyon Çalışmalarından Örnekler” başlıklı sunumunda, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüklerinin tarihçesiyle birlikte, İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğünün kuruluşu, geçmişteki faaliyetleri ve gerçekleştirilen Topkapı Sarayı koruma ve onarım uygulamalarından, Çanakkale Troya Müzesi’ne kadar uzanan geniş kapsamlı restorasyon çalışmalarına değinmiştir. Topkapı Sarayı Kontrol Amirliği görevini de yürüten Nevhiz Koyukan ise, Topkapı Sarayı’nda bulunan III. Ahmet Kütüphanesi’nde yapılan restorasyon çalışmalarını, “III. Ahmet / Topkapı Sarayı Enderun Kütüphanesi Restorasyonu” başlıklı bildirisıyla katılımcılarla paylaşmıştır.

İkinci oturum, Prof. Dr. Ilija Lalošević’in “1979 Karadağ Depremi’nin Ardından Kotor Bölgesi’ndeki Tarihi Yapılarda Güçlendirme Çalışmaları” başlıklı sunumuyla devam etmiştir. Prof. Lalošević, tarihi yapıların kârgir yapım tekniğiyle inşa edilmiş ya da eskimiş olmaları gibi nedenlerle depreme karşı dayanıksız olduğu görüşünü öne süren kişilerin doğru bir yaklaşım içinde olmadığına dikkat çekerek; nitelikli tasarım, iyi malzeme ve kaliteli işçilik ürünü tarihi kârgir yapıların depreme karşı dayanıklı olduklarını hatırlatmıştır. Prof. Lalošević, 1979 Karadağ Depremi’nin ardından Ko-

DoCoMoMo İtalya Başkanı Ugo Carughi

Dr. Olcay Aydemir

Prof. Dr. Nur Urfalioğlu, Y. Mimar Nevhiz Koyukan

tor’daki tarihi yapılarda uygulanan güçlendirme yöntemlerini aktararak, benzer tarihi yapılar için uygun tekniklerin değerlendirilmesi ve tercih edilmesi süreçleri için bazı önerilerde bulunmuştur. Prof. Lalošević, farklı disiplinlerden bilim insanlarıyla bir ekip oluşturulması, bu ekibin özgün yapının sismik dayanımını detaylı bir şekilde incelemesi ve deprem sonrasında yapılacak müdahalelerin düzeyi ile bu müdahalelerin

yapının özgün kısımlarıyla uyumunun değerlendirmesi konusundaki önerilerini anlatarak konuşmasını tamamlamıştır.

Seminerin ilk gününün son konuşmasını ise 2016 yılı Ağa Han Mimarlık Ödülü finalistlerinden Mimar ve Yapı Ustası Akbar Helli yapmıştır. Küçük yaştan itibaren İran’ın Kaşan kentindeki tarihi yapıların onarımlarında çalışan Akbar Helli, daha sonra mimar-

Prof. Dr. Ilija Lalošević

Mimar Akbar Helli

Soldan sağa: Ahmet Gülec, Fikriye Bulunmaz, Taylan Akgün, Deniz Kahraman, Nilgün Olgun, Erdem Öztürk

Y. Mimar Fikriye Bulunmaz

lık eğitimi olarak meslek hayatını sürdürmüştür. Helli, “Kaşan’daki İran Mimari Mirasının Korunması ve Restorasyonu” başlıklı sunumda, bu kentte yaptığı çalışmalardan bir seçki sunmuş ve geleneksel mimarının, bünyesinde kökleri geçmişin derinliklerine uzanan birçok deneyimi barındırdığını, dolayısıyla geleneksel mimarının korunmasının hiçbir şekilde ihmal edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

“10. Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri”nin ikinci gününde iki oturumda sekiz bildiri sunulmuştur. İBB KUDEB Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı danışmanlarından Doç. Dr. Ahmet Gülec’in başkanlık görevini üstlendiği üçüncü oturumda ilk olarak Y. Mimar Fikriye Bulunmaz, İnş. Müh. Taylan Akgün ve İnş. Müh. Deniz Kahraman, “İstanbul Sveti Stefan Bulgar Kilisesi Restorasyonu” başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. Konuş-

maçlar, restorasyon sürecini mimari ve statik açıdan detaylı bir şekilde dinleyicilere aktarmış; yapının konservasyon - restorasyon raporunun İBB KUDEB Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı tarafından hazırlandığını ve yapının ahşap eleman ve mobilyalarının restorasyonlarının da KUDEB Ahşap Eğitim Atölyesi tarafından gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir.

Oturum, Y. Mimar Nilgün Olgun ve Mimar Erdem Öztürk tarafından sunulan “Artovin Barhal Kilise Camii 2016-2018 Yılları Restorasyonu” başlıklı bildiriyle devam etmiştir. Nilgün Olgun, Gürcü Kralı David Magistros tarafından 10. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen yapının 17. yüzyılın ortalarından itibaren cami olarak kullanıldığını, ancak son on yıldır kendi kaderine terk edildiğini belirtmiştir. Erdem Öztürk ise, yapının şantiye şefi olarak uygulamaların detaylarını dinleyicilerle

paylaşmıştır.

Seminerin üçüncü oturumu, İstanbul’da kilise olarak inşa edilmiş ve sonrasında cami olarak kullanılmış iki yapıyı konu alan sunumlarla devam etmiştir. İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğünden Y. Mimar Sonay Şakar, “Kariye Müzesi Restorasyon Çalışmaları” başlıklı sunumunda, günümüzde Ayasofya Müzesi Müdürlüğüne bağlı olarak Kariye Müzesi adıyla ziyarete açık olan yapıda, İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, Ayasofya Müze Müdürlüğü, İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvar Müdürlüğü ve Ayasofya Müzesi Bilim Kurulu denetim ve gözetiminde gerçekleştirilen koruma ve restorasyon çalışmalarını hakkında bilgi vermiştir.

Üçüncü oturumun son sunumunda Y. Mimar Nuran Nar, “Molla Zeyrek Camii Restorasyon Süreci” başlıklı bildiriyle, mülkiyet Vakıflar

Y. Mimar Nilgün Olgun

Y. Mimar Sonay Şakar

Y. Mimar Nuran Nar

Genel Müdürlüğüne ait olan Molla Zeyrek Camii'nin proje ve restorasyon uygulamalarını anlatmıştır. Nar, uygulamanın kurumlararası bir protokolle İstanbul Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı Yapı İşleri Müdürlüğü tarafından yapıldığını belirterek; 2009 yılında başlanan çalışmaların, yapının 1766 ve 1894 yıllarında geçirdiği depremlerin ardından gerçekleştirilen onarımlardan sonra, yapıyı bütünüyle ele alan ilk kapsamlı uygulama olduğuna dikkat çekmiştir. Müdahale öncesindeki belgeleme ve araştırma çalışmalarında İBB KUDEB Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı'yla birlikte çalıştıklarını belirten Nar, elde edilen veriler ve hazırlanan konservasyon ve restorasyon raporu doğrultusunda onarımların yapıldığını ifade etmiştir.

Seminerin dördüncü oturumunun başkanlığını İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesinden

Y. Müh. Ömer Faruk Sert

Prof. Dr. Sinan Öngen üstlenmiştir. Bu oturumda ilk olarak, Vakıflar İstanbul 1. Bölge Müdürlüğünden Y. Müh. Ömer Faruk Sert "Rüstem Paşa Camii Restorasyon Çalışmaları" başlıklı bildirisini sunmuştur. Caminin restorasyon çalışmalarında, hâlen künde-kârî mimari elemanların ve yanı sıra çini konservasyon ve restorasyonlarının devam ettiğini anlatan Ömer Faruk Sert, 1766 Depremi'nden sonra esaslı bir onarım geçiren yapıda, günümüzde Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü denetiminde güçlendirme imalatlarının tamamlandığını belirtmiştir.

Bu oturumun ikinci sunumunu Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden Dr. Öğr. Üyesi Alidost Ertuğrul yapmıştır. Ertuğrul, "Zeytinburnu Kazlıçeşme Fatih Camii Restorasyonu Projelerinde ve Uygulama Süreçleri" başlıklı bildirisinde, Kazlıçeşme Fatih Camii örneğinde, yapıların tarihsel bağ-

Dr. Öğr. Üyesi Alidost Ertuğrul

lamalarını yitirmesinin ardından yaşanan süreçleri değerlendirerek; söz konusu tarihi yapının geçmişten günümüze geçmiş olduğu değişimleri, koruma sorunlarını, korunmasına yönelik hazırlanan projeleri ve uygulama aşamalarına ilişkin bilgileri katılımcılara aktarmıştır.

Seminerin dördüncü ve son oturumu iki bildiriyle tamamlanmıştır. İlk olarak, Y. Mimar Erdem Mih tarafından sunulan "Hırka-i Şerif Camii Restorasyonu" başlıklı çalışmadır. Erdem, en son 1999 Marmara depreminin ardından hasar gördüğü için onarılan yapıda, günümüzde gerçekleştirilen güçlendirme ve koruma çalışmalarının ayrıntılarını katılımcılarla paylaşmıştır.

Seminerin son konuşmacıları olan İBB KUDEB Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı danışmanlarından Doç. Dr. Ahmet Güleç ve Doç. Dr. Namık Aysal'ın sundukları "Anıtsal Yapıların

Y. Mimar Erdem Mih

Soldan sağa: Prof. Dr. Sinan Öngen, Doç. Dr. Namık Aysal, Doç. Dr. Ahmet Güleç

KUDEB Taş Eğitim Atölyesi 2018 yılı eğitim faaliyetleri kapsamında yapılan taş oyma çalışmaları sergisinden görüntüler

Onarımlarında Kullanılacak Taşların Seçim Kriterleri" başlıklı çalışmanın ilk bölümünde; Doç. Dr. Namık Aysal kayaçların sınıflandırılması ile kireçtaşları, travertenler ve onikslerin özellikleri hakkında bilgi vermiş, ardından tarihi yapıların onarımında kullanılacak taşların seçim kriterlerini anlatmıştır. Doç. Dr. Ahmet Güleç ise, doğal taşlarda görülen bozulma ve ayrılmalara neden olan faktörlerin doğru bir şekilde tespit edilmesi, onarımlarda

kullanılacak taşlardaki ayrışmaların önlenmesi ve/veya en az seviyeye indirgenmesi için seçilecek taşın deneysel temellere ve gözlemlere dayalı bir şekilde incelenmesinin önemini vurgulamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı KUDEB Taş Eğitim Atölyesi tarafından onuncusu düzenlenen Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri, önümüzdeki yıl yeniden bir araya gelmek dileğiyle tamam-

lanmıştır. Seminerle eş zamanlı olarak, Taş Eğitim Atölyesi'nin 2018 yılı eğitim faaliyetleri kapsamında, kursiyerler tarafından üretilen taş oyma çalışmaları seminer mekânının fuayesinde sergilenmiş ve 2017 yılında gerçekleştirilen 9. seminerin bildiri kitabı katılımcılara dağıtılmıştır. Bu seminerdeki sunumlar ise, "Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri 10/20-21 Kasım 2018" adıyla 2019 yılı Kasım ayında yayımlanmıştır.